

Анонимизиран текст

C-208/20 - 1

Дело C-208/20

Преюдициално запитване

Дата на постъпване в Съда:

14 май 2020 г.

Запитваща юрисдикция:

Софийски районен съд (България)

Дата на акта за преюдициално запитване:

14 май 2020 г.

Ищци:

„Топлофикация София“ ЕАД

„ЧЕЗ Електро България“ АД

„Агенция за контрол на просрочени задължения“ ЕООД

ОПРЕДЕЛЕНИЕ

[OMISSIS]

София, 14.05.2020 г.

СОФИЙСКИЯТ РАЙОНЕН СЪД [OMISSIS]

[OMISSIS] като взе предвид следното:

1. Производството е по реда на член 267, първа алинея ДФЕС.
2. То е общо за три дела, по които все още не може да бъде конституирана насрещна страна (ответник, съответно — длъжник в заповедно производство), тъй като е невъзможно да им се връчат лично съдебни книжа, а техните съседи посочват, че живеят в чужбина.

3. Настоящият съдебен състав има съмнения дали националният закон за исковия съдебен процес предвижда мерки за връчване в такива случаи — когато адресатът се намира в друга държава, които са съвместими с изискванията на правото на Европейския съюз. По-специално следва да се установи дали принципът за равностойност на процесуалните правила, въведен от практиката на Съда на Европейския съюз, не изисква и издирване на адреса на лица в чужбина, както това се прави за лица с регистриран адрес в България.
4. Същевременно в заповедното производство, което се развива формално, и при което претенциите на заявителя не подлежат на доказване по стандартите на исковия процес, националният закон обвързва компетентността на съда с обичайното местопребиваване на длъжника. Поради това въпросът за начина на връчването в такова производство е от значение и за международната компетентност на съда.

СТРАНИ ПО СПОРА:

5. По гражданско дело № 48597/2018 г.:
6. Ищец — „Топлофикация София“ ЕАД [OMISSIS].
7. Ответник — госпожа DP, физическо лице — потребител, български гражданин все още не е конституирана като страна поради невъзможност да ѝ се връчат документи според законовите изисквания. **[ориг. 2]**
8. По частно гражданско дело № [75258]/2018 г.:
9. Заявител — „ЧЕЗ Електро България“ АД[OMISSIS].
10. Длъжник — господин EQ, физическо лице — потребител, все още не е конституиран като страна поради невъзможност да му се връчат документи според законовите изисквания,
11. По частно гражданско дело № 3505/2019 г.:
12. Заявител — „Агенция за контрол на просрочени задължения“ ЕООД[OMISSIS].
13. Длъжник — господин FR, физическо лице — потребител, все още не е конституиран като страна поради невъзможност да му се връчат документи според законовите изисквания.
14. Искания на страните:
15. По [OMISSIS] дело № 48597/2018 г. е предявен иск за установяване на вземане за цена на топлинна енергия, доставена до имот в град София, България; свързани услуги, и законна лихва, срещу ответник — физическо лице, който

не е открит при търсене на регистрирания си адрес в заповедното производство.

16. По [OMISSIS] дела №№ 75258/2018 г. и 3505/2019 г. съответно[, първо,] дружество за комунални услуги иска издаване на заповед за изпълнение срещу потребител за заплащане на електрическа енергия, доставена до имот в град София[OMISSIS]; и[, второ,] дружество за събиране на прехвърлени задължения иска да му се издаде заповед за изпълнение срещу потребител, който не е върнал кредит на финансова институция със седалище в София[OMISSIS].

ФАКТИ ПО СПОРА:

17. По [OMISSIS] дело № 48597/2018 г.:
18. Делото е образувано, след като по дело за издаване на заповед за изпълнение длъжницата — госпожа DP, не е открита на регистрираните си адреси. Съдът е разпоредил на тези адреси да се залепи уведомление на входната врата, но документите отново не са били получени от длъжницата по делото DP или неин **[ориг. 3]** представител. Поради това съдът е дал указания за предявяване на иск за установяване на съществуването на вземанията по заповедта[OMISSIS].
19. След преценка на съда, че е подадена редовна искова молба, същата е изпратена на госпожа DP на посочения в исковата молба адрес в София[OMISSIS]. Ответницата не е открита на адреса. Там е намерена госпожа [OMISSIS], която е съобщила, че ответницата DP живее на адреса си.
20. Съдът е разпоредил служебно да се извърши адресна справка на ответницата в електронна база данни „Население“, водена от държавните органи на Република България, и да се извърши справка в регистъра на работодателите, воден от Националния осигурителен институт.
21. Съгласно адресната справка, постъпила по делото, ответницата DP е регистрирала като постоянен и настоящ адрес този, който е бил посочен в исковата молба. Справката от регистъра на работодателите показва, че госпожа DP не е работила официално в България от януари 2013 г.
22. Съдът е разпоредил ответницата DP да се призове на регистрирания си адрес чрез залепване на уведомление. На 01.10.2019 г. служител на съда, който е натоварен да връчва съобщения, е посетил този адрес. Отбелязал е, че по сведения на съседка [OMISSIS] ответницата живее във Франция от 7 години.
23. По [OMISSIS] дело № [75258]/2018 г.:
24. По искане на заявителя — доставчик на електрическа енергия, съдът е издал заповед за изпълнение на парично задължение и е разпоредил същата да се връчи на длъжника EQ за становище дали същият оспорва задължението.

25. Служител на съда е посетил адреса, посочен от заявителя в производството, който съвпада и с регистрираните постоянен и настоящ адрес на длъжника от Национална база данни „Население“. Служителят не е намерил никого в жилището на адреса и е залепил уведомление на входната му врата. Служителят е установил по данни на съсед на имота, че длъжникът живее в Германия от 1 година.
26. По разпореждане на съда е изискана от Националния осигурителен институт и справка за работодателя на длъжника EQ. В регистъра е посочено, че длъжникът не се е осигурявал при работодател на територията на Република България от януари 2010 г.
27. По [OMISSIS]дело № 3505/2019 г.:
28. По искане на заявителя съдът е издал заповед за изпълнение на парично задължение и е разпоредил същата да се връчи на длъжника FR за становище дали същият оспорва задължението. **[ориг. 4]**
29. Служител на съда е посетил адреса, посочен от заявителя в производството, който съвпада и с регистрираните постоянен и настоящ адрес на длъжника от Национална база данни „Население“. Служителят на съда е установил, че на адреса живее майката на длъжника. Последната не е пожелала да получи книжа за сина си и е заявила, че живее в чужбина.
30. По разпореждане на съда служителят, натоварен с връчване на документи, е посетил адреса отново, като майката на длъжника е посочила, че синът ѝ живее в Германия от 3 години, но тя не знае точния му адрес. Тя е представила два мобилни телефонни номера на български оператори за връзка с длъжника, но на тях при позвъняване от служителите на съда не отговаря никой.

ПРИЛОЖИМИ РАЗПОРЕДБИ ОТ ПРАВОТО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ:

31. Преюдициалното запитване по първото дело се отнася до приложението на принципа за процесуална автономия на страните от Европейския съюз и неговите ограничения, въведени в практиката на Съда на Европейския съюз (СЕС). Съгласно решението на СЕС по дело 33/76 Rewe-Zentralfinanz държавите в рамките на Съюза следва да прилагат вътрешноправните си процесуални разпоредби еднакво спрямо права, възникващи от националното им право, и такива, предоставени от правото на Съюза. По отношение на приложимостта на това правило към конкретния случай аргументи са изложени по-долу.
32. Член 18 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС), който забранява дискриминацията на основание национално гражданство, също има отношение към въпроса за издирването на адреса на определен адресат на съдебни книжа в чужбина. Също така от значение е правилото на

член 20, параграф 2, буква а) [ДФЕС], който предвижда право на свободно пребиваване на цялата територия на Съюза.

33. Доколкото в случая граждански съд пита дали следва да издирва адреса на страни по делата в чужбина приложим е и Регламент (ЕО) № 1206/2001 относно сътрудничеството между съдилища на държавите членки при събирането на доказателства по граждански или търговски дела.
34. По въпроса за компетентността на националния съд да издава заповеди за изпълнение срещу лица с обичайно местопребиваване извън територията на държавата на съда, се прилага разпоредбата на член 5, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 г. от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела. Същата налага забрана срещу лица с местоживееене в държава от Европейския съюз да се водят съдебни дела в друга държава, ако не са налице условията на членове 7—26 от посочения регламент. Според член 62, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 г. понятието „местожителство“ се определя от националното право на сезирания съд. [ориг. 5]
35. Съгласно член 1, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 1393/2007 г. относно връчването в държавите членки на съдебни и извънсъдебни документи по граждански или търговски дела според тълкуването, дадено с Решение по дело C-325/11 Alder[,] не се допускат национални правни разпоредби, които задължават гражданин на Европейския съюз да посочва адресат в държавата на съда, пред който е страна в производството. Член 1, параграф 2 от същия регламент предвижда, че той не се прилага за лица с неизвестен адрес.

ПРИЛОЖИМИ РАЗПОРЕДБИ ОТ БЪЛГАРСКОТО ПРАВО:

А) Закон за задълженията и договорите [OMISSIS]:

36. „Чл. 68. Ако местоизпълнението не е определено от закона, от договора или от естеството на задължението, изпълнението трябва да се извърши:
- а) при паричните задължения — в местожителството на кредитора по време на изпълнение на задължението“.

Б) Граждански процесуален кодекс [OMISSIS]:

37. „Адрес за връчване

Чл. 38. Съобщението се връчва на адреса, който е посочен по делото. Когато адресатът не е намерен на посочения адрес, съобщението се връчва на настоящия му адрес, а при липса на такъв — на постоянния.“

38. „Съдебен адресат

Чл. 40. (1) Страната, която живее или заминава за повече от един месец в чужбина, е длъжна да посочи лице в седалището на съда, на което да се връчват съобщенията — съдебен адресат, ако няма пълномощник по делото в Република България. Същото задължение имат законният представител, попечителят и пълномощникът на страната.

(2) Когато лицата по ал. 1 не посочат съдебен адресат, всички съобщения се прилагат към делото и се смятат за връчени. За тези последици те трябва да бъдат предупредени от съда при връчване на първото съобщение“.

39. „Задължение за уведомяване

Чл. 41. (1) Страната, която отсъства повече от един месец от адреса, който е съобщила по делото или на който веднъж и е връчено съобщение, е длъжна да уведоми съда за новия си адрес. Същото задължение имат и законният представител, попечителят и пълномощникът на страната.

(2) При неизпълнение на задължението по ал. 1 всички съобщения се прилагат към делото и се смятат за връчени. За тези последици страната трябва да бъде предупредена от съда при връчване на първото съобщение.“
[ориг. б]

40. „Връчител

Чл. 42. (1) Връчването на съобщенията се извършва от служител на съда, по пощата или чрез куриерска служба с препоръчана пратка с обратна разписка. Когато в мястото на връчването няма съдебно учреждение, връчването може да се извърши чрез общината или кметството.“

41. „Начини на връчване

Чл. 43. (1) Съобщението се връчва лично или чрез друго лице.

(2) Съдът може да разпреди връчването да стане чрез прилагане на съобщението към делото или чрез залепване на уведомление.

(3) Съдът може да разпреди връчването да стане чрез публично обявление.“

42. „Удостоверяване на връчването

Чл. 44. (1) [OMISSIS] Връчителят удостоверява с подписа си датата и начина на връчването, както и всички действия във връзка с връчването. Той отбелязва и качеството на лицето, на което е връчено съобщението, след като изиска от него удостоверяване на самоличността му чрез представяне на документ за самоличност. При отказ за представяне на документа за самоличност връчителят може да поиска съдействието на Главна дирекция „Охрана“ при Министерството на правосъдието. Получателят също

удостоверява с подписа си, че е получил съобщението. Отказът да се приеме съобщението се отбелязва в разписката и се удостоверява с подписа на връчителя. Отказът на получателя не засяга редовността на връчването.“

43. „Лично връчване

Чл. 45. Съобщението се връчва лично на адресата. Връчването на представител се смята за лично връчване.“

44. „Връчване на друго лице

Чл. 46. (1) Когато съобщението не може да бъде връчено лично на адресата, то се връчва на друго лице, което е съгласно да го приеме.

(2) Друго лице може да бъде всеки пълнолетен от домашните му или който живее на адреса, или е работник, служител или съответно работодател на адресата. Лицето, чрез което става връчването, се подписва в разписката със задължение да предаде призовката на адресата. Не може да се връчва на лица, които участват по делото като насрещна страна на адресата.“

45. „Връчване чрез залепване на уведомление

Чл. 47. (1) [OMISSIS] Когато ответникът в продължение на един месец не може да бъде намерен на посочения по делото адрес и не се намери лице, което е съгласно да получи съобщението, връчителят залепва уведомление на вратата или на пощенската кутия, а когато до тях не е осигурен достъп — на входната врата или на видно място около нея. Когато има достъп до пощенската кутия, връчителят пуска [ориг. 7] уведомление и в нея. Невъзможността ответникът да бъде намерен на посочения по делото адрес се констатира най-малко с три посещения на адреса, с интервал от поне една седмица между всяко от тях, като най-малко едно от посещенията е в неприсъствен ден. Това правило не се прилага, когато връчителят е събрал данни, че ответникът не живее на адреса, след справка от управителя на етажната собственост, от кмета на съответното населено място или по друг начин и е удостоверил това с посочване на източника на тези данни в съобщението.

(2) В уведомлението се посочва, че книгата са оставени в канцеларията на съда, когато връчването става чрез служител на съда или частен съдебен изпълнител, съответно в общината, когато връчването става чрез неин служител, както и че те могат да бъдат получени там в двуседмичен срок от залепването на уведомлението.

(3) [OMISSIS] Когато ответникът не се яви да получи книгата, съдът служебно проверява неговата адресна регистрация, освен в случаите на чл. 40, ал. 2 и чл. 41, ал. 1, в които съобщението се прилага към делото. Ако посоченият адрес не съвпада с постоянния и настоящия адрес на страната, съдът разпорежда връчване по настоящия или постоянния адрес по реда на ал.

1 и 2. Съдът служебно проверява и местоработата на ответника и разпорежда връчване по местоработата, съответно местослуженето или мястото за осъществяване на стопанска дейност.

(4) [OMISSIS]

(5) Съобщението се смята за връчено с изтичането на срока за получаването му от канцеларията на съда или общината.

(6) [OMISSIS] Когато установи редовността на връчването, съдът разпорежда съобщението да се приложи към делото и назначава особен представител на разноски на ищеца. [OMISSIS]

(7) [OMISSIS] Разпоредбите на ал. 1—5 се прилагат съответно за връчването на съобщения на подпомагаща страна, както и за връчване на заповед за изпълнение.“

46. „Връчване чрез публично обявление

Чл. 48. (1) [OMISSIS] Ако при завеждането на делото ответникът няма регистриран постоянен или настоящ адрес, по искане на ищеца съобщението до него за заведеното дело се извършва чрез публикация в неофициалния раздел на „Държавен вестник“. Съдът разрешава връчването да стане по този ред, след като ищецът удостовери чрез справка, че ответникът няма адресна регистрация и ищецът потвърди с декларация, че не му е известен адресът на ответника в чужбина.

(2) [OMISSIS] Ако въпреки **[ориг. 8]** публикацията ответникът не се яви в съда, за да получи преписи от исковата молба и приложенията, съдът му назначава особен представител на разноски на ищеца.“

47. „Връчване на пребиваващи в страната чужденци

Чл. 53. Връчването на пребиваващите в страната чужденци се извършва на адреса, заявен в съответните административни служби.“

48. „Спиране на изпълнението на въззивното решение

Чл. 282. (2) Жалбоподателят може да поиска спиране изпълнението на въззивното решение. В този случай той е длъжен да представи надлежно обезпечение. Размерът на обезпечението се определя:

1. по решения за парични вземания — присъдената сума;
2. по решения относно вещни права — обжалваемият интерес.“

49. „Неоттегляемост на решението

Чл. 246. След като обяви решението по делото, съдът не може сам да го отмени или измени.“

50. „Заявление за издаване на заповед за изпълнение

Чл. 410. (1) Заявителят може да поиска издаване на заповед за изпълнение:

1. за вземания за парични суми или за заместими вещи, когато искът е подсъден на районния съд;

[OMISSIS]

(2) [OMISSIS] Заявлението съдържа искане за издаване на изпълнителен лист[OMISSIS].“

51. „Издаване на заповед за изпълнение

Чл. 411. (1) [OMISSIS] Заявлението се подава до районния съд по постоянния адрес или по седалището на длъжника, *който в тридневен срок извършва служебна проверка на местната подсъдност**. Заявление срещу потребител се подава до съда, в чийто район се намира настоящият му адрес, а при липса на настоящ адрес — по постоянния.** Ако съдът прецени, че делото не му е подсъдно, той го изпраща незабавно на надлежния съд.

(2) [OMISSIS] Съдът разглежда заявлението в разпоредително заседание и издава заповед за изпълнение в срока по ал. 1, освен когато:

1. [OMISSIS] искането не отговаря на изискванията на чл. 410 и заявителят не отстрани допуснатите нередовности в тридневен срок от съобщението;

2. искането е в противоречие със закона или с добрите нрави;

3. [OMISSIS] искането се основава на неравнопавна клауза в **[ориг. 9]** договор, сключен с потребител или е налице обоснована вероятност за това;

4. [OMISSIS] длъжникът няма постоянен адрес или седалище на територията на Република България;

5. [OMISSIS] длъжникът няма обичайно местопребиваване или място на дейност на територията на Република България.

(3) При уважаване на заявлението съдът издава заповед за изпълнение, препис от която се връчва на длъжника.“

* - Задължението за извършване на служебна проверка за адрес е въведено с изменението от 2015 г.

** - Забележка: текстът в курсив представлява допълнение от 2019 г., в сила от 24.12.2019 г., което не се прилага по трите дела, предмет на настоящото производство.

52. „Обжалване

Чл. 413. (1) Заповедта за изпълнение не подлежи на обжалване от страните, освен в частта за разноските.“

53. „Възражение

Чл. 414. (1) [OMISSIS] Длъжникът може да възрази писмено срещу заповедта за изпълнение или срещу част от нея. Обосноваване на възражението не се изисква освен в случаите по чл. 414а.

(2) [OMISSIS] Възражението се прави в едномесечен срок* от връчването на заповедта, който не може да бъде продължаван.“

* - Забележка: текстът в курсив представлява изменение от 2019 г., в сила от 24.12.2019 г., в предходната редакция срокът е две седмици.

54. „Действие на възражението

Чл. 415. [OMISSIS] (1) Съдът указва на заявителя, че може да предяви иск за вземането си в следните случаи:

1. когато възражението е подадено в срок;
 2. [OMISSIS] когато заповедта за изпълнение е връчена на длъжника при условията на чл. 47, ал. 5 *и връчителят е събрал данни, че длъжникът не живее на адреса, след справка от управителя на етажната собственост, от кмета на съответното населено място или по друг начин и е удостоверил това с посочване на източника на тези данни в съобщението**;
 3. когато съдът е отказал да издаде заповед за изпълнение.
- (2) Когато дава указания за предявяване на иск в случаите по ал. 1, т. 2, съдът постановява спиране на изпълнението, ако е издаден изпълнителен лист по чл. 418.
- (3) Искът по ал. 1, т. 1 и 2 е установителен, а по т. 3 — осъдителен.
- (4) Искът се предявява в едномесечен срок от съобщението, като заявителят довнося дължимата държавна такса.
- (5) Когато заявителят не представи доказателства, че е предявил иска в [ориг. 10] посочения срок, съдът обезсилва заповедта за изпълнение частично или изцяло, както и изпълнителния лист, издаден по чл. 418.“

* - Забележка - текстът в курсив е в сила от 24.12.2019 г., след образуване на трите дела.

55. „Влизане в сила на заповедта за изпълнение

Чл. 416. [OMISSIS] Когато възражение не е подадено в срок или е оттеглено или след влизане в сила на съдебното решение за установяване на вземането, заповедта за изпълнение влиза в сила. Въз основа на нея съдът издава изпълнителен лист и отбелязва това върху заповедта.“

56. „Обжалване на разпореждането за незабавно изпълнение

Чл. 419. [OMISSIS] (1) Разпореждането, с което се уважава молбата за незабавно изпълнение, може да се обжалва с частна жалба в едномесечен срок от връчването на заповедта за изпълнение. Частната жалба се подава заедно с възражението срещу заповедта.

(2) Обжалването на разпореждането за незабавно изпълнение не спира изпълнението.

(3) Съдът отменя разпореждането, когато не са налице предпоставките на чл. 418, ал. 2, изречение първо и ал. 3, както и когато вземането се основава на неравноправна клауза в договор, сключен с потребител.“

57. „Възражение пред въззивния съд

[OMISSIS]

Чл. 423. (1) [OMISSIS] В едномесечен срок от узнаването на заповедта за изпълнение длъжникът, който е бил лишен от възможност да оспори вземането, може да подаде възражение до въззивния съд, когато:

1. заповедта за изпълнение не му е била връчена надлежно;
2. заповедта за изпълнение не му е била връчена лично и в деня на връчването той не е имал обичайно местопребиваване на територията на Република България;
3. длъжникът не е могъл да узнае своевременно за връчването поради особени непредвидени обстоятелства;
4. длъжникът не е могъл да подаде възражението си поради особени непредвидени обстоятелства, които не е могъл да преодолее.

Едновременно с възражението длъжникът може да упражни и правата си по чл. 413, ал. 1 и чл. 419, ал. 1.

(2) [OMISSIS] Подаването на възражение пред въззивния съд не спира изпълнението на заповедта. По искане на длъжника съдът може да спре изпълнението при условията на чл. 282, ал. 2.

(3) [OMISSIS] Съдът приема **[ориг. 11]** възражението, когато установи, че са налице предпоставките по ал. 1. Ако възражението бъде прието, изпълнението на издадената заповед по чл. 410 се спира. Когато възражението е прието, съдът разглежда и подадените с възражението частни жалби по чл. 413, ал. 1 и чл. 419, ал. 1. Когато възражението е прието, защото не са били налице предпоставките на чл. 411, ал. 2, т. 3 и 4, съдът служебно обезсилва заповедта за изпълнение и издадения въз основа на нея изпълнителен лист.

(4) [OMISSIS] Разглеждането на делото от първоинстанционния съд продължава с указания по чл. 415, ал. 1. В това производство съдът разглежда и подаденото с възражението искане по чл. 420, ал. 2.“

В) Кодекс на международното частно право [OMISSIS]:

58. „Чл. 4. (1) Международната компетентност на българските съдилища и други органи е налице, когато:

1. ответникът има обичайно местопребиваване, седалище според устройствения си акт или местонахождение на действителното си управление в Република България;“

59. „Общи разпоредби

Чл. 48. (1) По смисъла на този кодекс отечествено право на лицето е правото на държавата, чийто гражданин е то.

(2) Отечествоно право на лице с две или повече гражданства, едното от които е българско, е българското право.

(3) Отечествоно право на лице, което е гражданин на две или повече чужди държави, е правото на тази от тях, в която е неговото обичайно местопребиваване. Когато лицето няма обичайно местопребиваване в нито една държава, на която то е гражданин, прилага се правото на държавата, с която то е в най-тясна връзка.

(4) По смисъла на този кодекс отечествено право на лице без гражданство е правото на държавата, в която е неговото обичайно местопребиваване.

(5) По смисъла на този кодекс отечествено право на лице със статут на бежанец и на лице, на което е предоставено убежище, е правото на държавата, в която е неговото обичайно местопребиваване.

(6) Когато в случаите по ал. 3, 4 и 5 лицето няма обичайно местопребиваване или такова не може да се установи, прилага се правото на държавата, с която лицето се намира в най-тясна връзка.

(7) По смисъла на този кодекс под обичайно местопребиваване на физическо лице се разбира мястото, в което то се е установило преимуществено да живее, без това да е свързано с необходимост от регистрация или разрешение за пребиваване или установяване. За определянето на това място трябва да бъдат специално съобразени обстоятелства от личен или професионален характер, които произтичат от трайни връзки на лицето с това място или от намерението му да създаде такива връзки.“ [ориг. 12]

Г) Закон за гражданската регистрация [OMISSIS]:

60. „Чл. 90. [OMISSIS] Всяко лице, подлежащо на гражданска регистрация по този закон, е задължено да заяви писмено своя постоянен и настоящ адрес, който трябва да съответства на адрес по чл. 89, ал. 5.

[OMISSIS]“

61. „Чл. 93. [OMISSIS] Постоянен адрес е адресът в населеното място, което лицето избира да бъде вписано в регистъра на населението.

(2) Постоянният адрес е винаги на територията на Република България.

(3) Всяко лице може да има само един постоянен адрес.

(4) [OMISSIS] Български граждани, живеещи в чужбина, които не са вписани в регистъра на населението и не могат да посочат постоянен адрес в Република България, се вписват служебно в регистъра на населението от район „Средец“ на гр. София.

(5) [OMISSIS] Постоянният адрес на гражданите е адрес за кореспонденция с органите на държавната власт и органите на местното самоуправление.

(6) [OMISSIS] Постоянният адрес на гражданите служи за упражняване или ползване на права или услуги в случаите, определени в закон или друг нормативен акт.

(7) [OMISSIS] Постоянният адрес може да съвпада с настоящия адрес.“

62. „Чл. 94. [OMISSIS] Настоящ адрес е адресът, на който лицето живее.

(2) Всяко лице има само един настоящ адрес.

(3) [OMISSIS] Настоящият адрес на българските граждани, на които мястото на живеене е в чужбина, се отразява в регистъра на населението само с името на държавата, в която живеят.“

63. „Чл. 96. [OMISSIS] (1) [OMISSIS] Настоящият адрес се заявява чрез подаване на адресна карта от лицето до органите по чл. 92, ал. 1. Български гражданин, живеещ в чужбина, заявява настоящ адрес — държавата, в която живее, пред органите по чл. 92, ал. 1 по **[ориг. 13]** постоянния си адрес.“

Д) Релевантна национална съдебна практика:

64. С Решение [OMISSIS] [от] 04.05.2016 г. [OMISSIS] Върховният касационен съд (ВКС) е приел, че за целите на българското международно частно право понятието „местоживеене“ по смисъла на член 60, параграф 1 от Регламент № 44/2001 („Брюксел I“) съвпада с настоящия адрес на българския гражданин, тъй като постоянният адрес на българските граждани е задължително на територията на Република България. [OMISSIS]
65. С Решение [OMISSIS] [от] 04.12.2015 [г]. [OMISSIS] на Върховния касационен съд е прието, че когато в рамките на размяната на книжа по исково дело съдът е установил, че ответникът живее в друга държава от Европейския съюз, съдът следва да поиска от ищеца да декларира, че не знае адреса на ответника, като приложи по аналогия чл. 48, ал. 1 ГПК. Ако ищецът не посочи познат адрес, ответникът се призовава чрез публикация на призовката в „Държавен вестник“. [OMISSIS]
66. С Тълкувателно решение № 4/2013 г. [OMISSIS] [от] 18.06.2014 г. [OMISSIS] Общото събрание на гражданската и търговската колегии на Върховния касационен съд е постановило по задължителен за съдилищата начин, че „макар и да са уредени по негативен начин като предпоставки за издаване на заповедта, обстоятелствата по чл. 411, ал. 2, т. 3 и 4 ГПК по естеството си не подлежат на проверка преди връчване на вече издадената заповед. Липсата на тези предпоставки може да се установи едва при връчване на заповедта, но последиците са различни във всяка от двете хипотези. Когато се установи, че заповедта е издадена срещу длъжник, който изобщо няма постоянен адрес или седалище в Република България, същата подлежи на служебно обезсилване от заповедния съд, който има служебното задължение да осигури движението и приключване на делото /чл. 7, ал. 1 ГПК/. В противен случай заповедното производство би останало винаги висящо и неприключено поради невъзможността за връчване на заповедта. Въззивният съд обезсилва служебно заповедта съгласно чл. 423, ал. 3, изр. 4 ГПК поради липса на предпоставката по чл. 411, ал. 2, т. 3 ГПК само в случай, че същата е стабилизирана с изтичане на срока за възражение, т.е. когато от външна страна е налице редовно връчване по реда на Глава VI от ГПК, макар и в действителност длъжникът да няма **[ориг. 14]** постоянен адрес или седалище в страната. Когато обаче такова връчване изобщо не може да се извърши поради липса на постоянен адрес или седалище на длъжника в Република България, заповедта следва да се обезсили от заповедния съд.

В хипотезата на чл. 411, ал. 2, т. 4 ГПК — когато длъжникът няма обичайно местопребиваване или място на дейност в страната, издадената заповед не

може да бъде обезсилена от заповедния съд. При връчване на заповедта заповедният съд проверява само дали длъжникът има постоянен адрес или седалище в Република България, но в случай, че такива има и следователно може да се извърши редовно връчване било чрез лице от домашните, било чрез залепване на уведомление, не може да се преценява дали лицето има обичайно местопребиваване или място на дейност в страната. След като е налице редовно от външна страна връчване на заповедта, същата се стабилизира с изтичане на срока за възражение и влиза в сила, като липсата на предпоставката по чл. 411, ал. 2, т. 4 ГПК може да се релевира единствено по пътя на възражението пред въззивния съд“, т.е. по реда на чл. 423 ГПК. Решението е постановено преди изменението на чл. 411, ал. 1 ГПК, според което съдът извършва служебна проверка за регистриран постоянен и настоящ адрес на длъжника. Съдът обаче е взел предвид, че и към 2014 г. законът е предвиждал такава възможност (но не и задължение) при издаване на заповед за изпълнение. [OMISSIS]

ВРЪЗКА С ПРАВОТО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ. НЕОБХОДИМОСТ ОТ ТЪЛКУВАНЕ:

67. На първо място съдът следва да отбележи, че се касае за граждански дела с международен елемент — вероятно пребиваване на една от страните в чужбина. С оглед предмета на делата — задължения за заплащане на стоки и услуги, доставени в България, българските съдилища следва да се смятат за компетентни по общите правила на Регламент (ЕС) № 1215/2012 г., независимо дали ответниците имат местоживееене в България или не.
68. Първото дело представлява исково производство, което се води за установяване на дължимостта на вземане по издадена заповед за изпълнение, което не е влязла в сила. Заповедта не е влязла в сила, тъй като длъжникът не е намерен на регистрирания си адрес при посещението на адреса в заповедното производство. Поради това националното право изисква съдът да даде указания на заявителя в заповедния процес да предяви иск. Такъв иск е предявен, но в момента се прави нов опит за конституиране на ответника по него — този път в исковото производство. При второто посещение на адреса е установено, макар и по непроверени данни на съсед, че ответницата живее във Франция.
69. При това положение съдът следва да разгледа иска, като запита ищецът по делото дали знае ответницата да е регистрирана на известен на ищца адрес. Много е **[ориг. 15]** вероятно ищецът — дружество с хиляди клиенти, да посочи, че такъв не му е известен, доколкото и в исквата молба е посочен само регистрираният адрес на ответницата. При това положение съдът ще следва съгласно цитираната по-горе съдебна практика да публикува обявление в „Държавен вестник“ и ако ответницата не се яви (което също е вероятно, тъй като ответницата не се намира в България и няма как да прочете печатното издание на тази държава) — да ѝ назначи особен представител.

70. С това ответницата би била лишена от възможност да участва в производството при налични данни за това, че живее в чужбина — в друга държава от Европейския съюз. Ако това не беше така, а ответницата беше на друга адрес в България, съдът има възможност да извърши и други проверки за адресна регистрация или работодател. Поради забраната за посочване на настоящ адрес в чужбина чрез конкретната му индивидуализация, уредена в чл. 94, ал. 3 от Закона за гражданската регистрация, ответницата няма как да посочи адреса си в чужбина.
71. С това националното законодателство създава неравни условия за лицата, които временно живеят на друг адрес в България и тези, живеещи на друг адрес в чужбина. Същевременно българските граждани винаги следва да бъдат търсени на регистрация си адрес в България, ако срещу тях бъде образуван съдебен процес. Така лицата, упражнили правото си на свободно придвижване по член 20, параграф 2, буква а) от Договора за функционирането на Европейския съюз, биват третирани различно по отношение на правата си на участие в съдебен процес, гарантиран съгласно член 47, параграф 2 от Хартата на основните права.
72. Въпросът е дали това различно третиране може да бъде оправдано с оглед критериите (макар и поставени по друг повод) от Съда на Европейския съюз в точка 58 от определението му по член 99 от Процедурния правилник по дело C-384/14 *Alta Realität SL* — да се прецени балансът между ефективна размяна на книжа по трансгранични дела и защитата на процесуалните права на адресата (принцип, установен и в т. 41 от Решението по дело C-519/13 *AlphaBank Cyprus*). Ако призоваването на гражданин без регистриран адрес [в] чужбина и без възможност да посочи конкретен такъв противоречи на правото на Европейския съюз, следва да бъде отговорено и на въпроса дали в този случай националният съд може да поиска да се снабди с данни за адресната регистрация на ответницата от държавата ѝ по местопребиваване — Френската република. За целта на разположение на съда е други инструмент от правото на Съюза — възможността за събиране на доказателства от съдилища в други държави от Европейския съюз по реда на Регламент (ЕО) № 1206/2001 относно сътрудничеството между съдилища на държавите членки при събирането на доказателства по граждански или търговски дела. Но тази ред може да бъде приложен единствено ако се приеме, че от правото на Съюза следва задължение на националният съд с оглед наличните мерки в националното законодателство да установява и адреси на страните по делото в други държави. **[ориг. 16]**
73. По двете заповедни производства пред съда, по които е постановен вече окончателен акт — издадена е заповед за изпълнение в рамките на формално производство, но съдът следва да прецени дали този акт може да влезе в сила, настоящият съд има съмнения дали тези актове не са постановени при липса на международна компетентност.

74. Съгласно член 5, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 г. не се допуска произнасяне на съд на държава в рамките на Европейския съюз срещу лице, което има местоживеене в друга държава от Съюза освен при предпоставките на регламента. Понятието „местоживеене“ съгласно член 60, параграф 1 от Регламента се определя съобразно правото на всяка отделна държава.
75. Българският законодател не е дал изрична дефиниция или препратка за това кое правно понятие по националното право следва да се тълкува общо като съответстващо на понятието „местоживеене“. В цитираната съдебна практика — Решение [OMISSIS] [от] 04.05.2016 г. [OMISSIS] на ВКС, е посочено обаче, че това не може да бъде постоянният адрес на българските граждани, тъй като този адрес може да бъде само на територията на България и това означава, че всеки български гражданин, независимо къде живее или пребивава, се смята за лице с местожителство в България.
76. Следователно категорията „местоживеене“ се определя по българското право съобразно два критерия — регистриран настоящ адрес или обичайно местопребиваване. По отношение на заповедното производство обаче законодателят е категоричен, че не се допуска издаване на заповед за изпълнение, ако лицето, срещу което се издава такава, има обичайно местопребиваване на територията на държава извън Република България — чл. 411, ал. 2, т. 5 ГПК[OMISSIS].
77. Същевременно с Тълкувателно решение № 4/2013 г. ВКС е задължил националните съдилища да прилагат това правило рестриктивно — тъй като в заповедното производство не се събират доказателства, е прието, че националният съд не може да следи в производството за предвидената в закона предпоставка дали длъжникът има обичайно местопребиваване в България. Затова съдът следва да издаде заповед за изпълнение и ако срещу нея не постъпи възражение (за което не се изисква обосновка) и тя бъде връчена на лице от регистрирания адрес на адресата[,] заповедта влиза в сила. Въз основа на влязлата в сила заповед може да се образува изпълнително дело и изпълнението да се насочи срещу имущество на длъжника, дори и ако има обичайно местопребиваване извън България.
78. Същевременно според тълкувателното решение съдът не преценява обстоятелството дали вписаният настоящ адрес в друга държава е основание националният съд да установи обичайно местопребиваване в нея или не. **[ориг. 17]**
79. Въпреки че националната съдебна практика предвижда защита срещу заповедта, издадена срещу длъжник с обичайно местопребиваване в друга държава, чрез възражение до въззивния съд, тази защита не е ефективна. Това е така, тъй като възражението пред въззивния съд по чл. 423 ГПК не спира започналото принудително изпълнение. Длъжникът също не може да поиска спирането му, освен ако не внесе парична гаранция[OMISSIS].

80. Настоящият съдебен състав има основателни съмнения да предположи, че това тълкуване лишава от ефективност правилото на член 5, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 г. във връзка с тълкуването на понятието местоживееене за целите на българското заповедно производство, дадено в чл. 411, ал. 2, т. 5 ГПК — като обичайно местопребиваване на длъжника. Поради това следва да се зададе въпросът дали тълкуването на Върховния касационен съд за начина, по който съдът в заповедното производство проверява обичайното местопребиваване на длъжника — без да проверява същото и без да се доверява на данните, събрани от съдебните служители, натоварени да връчват съобщения, е съвместим с правото на Европейския съюз. Поспециално съществува съмнение дали е спасен принципът за уреждане на ефективни средства за защита на права, произтичащи от правото на Европейския съюз, изведен в решението по дело 33/76 Rewe-Zentralfinanz.
81. Съмнение дали този принцип може да се приложи ефективно съществува и с оглед на въведената в Тълкувателно решение № 4/2013 г. [OMISSIS] на ВКС забрана за обезсилване на издадена заповед за изпълнение от съда, който я е издал. Ако този национален съд установи, че длъжникът има обичайно местопребиваване извън пределите на България, то той следва ефективно да прекрати делото, образувано при липса на международна компетентност. Тълкувателното решение обаче не позволява това и заповедта за изпълнение ще остане като един необжалваем съдебен акт по дело, което не може да се прекрати. Поради това следва да се установи дали принципът за ефективност на процесуалните средства не следва да позволява обезсилване на заповедта за изпълнение, издадена срещу длъжник без обичайно местопребиваване в България.
82. Въпросът следва да се формулира и за случая, в който обичайното местопребиваване на длъжника не е установено със сигурност, но съществуват съмнения, че то не е в Република България.

СТАНОВИЩЕ НА СЪДА В НАСТОЯЩОТО ПРОИЗВОДСТВО:

83. По първият зададен преюдициален въпрос се иска Съдът на Европейския съюз да прецени дали при определени условия принципът за ефективна защита в националния съдебен процес, изведен в Решението по дело 33/76 Rewe-Zentralfinanz, не следва да бъде разширен. Съгласно цитираното решение и постоянната практика на Съда след постановяването му принципът на процесуална автономия задължава **[ориг. 18]** членуващите в Съюза държави да определят съдилища и процедури, които ефективно и еднакво (спрямо правата, произтичащи от вътрешното право) защитават правата, предоставени от правото на Европейския съюз.
84. В случая се констатира, че едно национално по природа право — кореспондиращо на задължението на съда да потърси регистриран адрес на ответника, не се прилага еднакво спрямо граждани, които пребивават в друга държава от Европейския съюз. За тези граждани не е ясно дали съдът е длъжен

да събере доказателства за адрес, ако има достатъчно индикации по делото в коя държава в рамките на Европейския съюз те пребивават. Същевременно изрично е изключено приложението на регламента за връчване на книжа — Регламент (ЕО) № 1393/2007 г., за лица с неизвестен адрес (член 1, параграф 2 от Регламента).

85. При това положение методите за осигуряване на участието на български граждани, живеещи в друга държава от Европейския съюз, в граждански дела пред българските съдилища са силно неефективни. На практика те зависят от добросъвестността на ищеца да посочи адреса им в друга държава.
86. Следва да се има предвид, че това положение е отчасти и следствие от правилата за регистриране на адрес в Република България. Българският закон за гражданската регистрация не позволява регистриране на конкретен адрес в чужбина за български граждани. Декларирането на държава на местопребиваването е непълно и не може да послужи за целите на връчване на съобщения на адресата. Това обстоятелство според настоящия съдебен състав има важно значение за това дали за националния съд е налице задължение да издирва адреси на български граждани в други държави от Европейския съюз и следва да се вземе предвид при отговора на поставените въпроси.
87. Настоящият съд не може да предложи конкретно решение на първия поставен от него въпрос с оглед на дадения от съда критерий за баланс между бързината на призоваването и защитата на процесуалните права на страните. От една страна издирването на лице в други държави е процедура, която забавя съдебния процес, който в крайна сметка се води срещу граждани на Република България с определени задължения към тази страна, вкл. и да декларират адреса си и да поддържат лице за връзка с държавните органи. От друга страна в правото на Съюза това задължение е в значителна степен облекчено — вж. точки 39—41 от решение по дело C-325/11 Alder. Вярно е и че ответниците по спрените от съда дела не са декларирали, че живеят извън държавата на гражданството си, но, както беше посочено по-горе, дори и те да бяха изпълнили това свое задължение, това няма да установи еднозначно адреса им.
88. По отношение на втората група въпроси — относно начина на установяване на обичайно местопребиваване в заповедното производство, настоящият съдебен състав намира, че практиката на Върховния касационен съд е неправилна. Задължение на [ориг. 19] националните органи е да гарантират ефективното прилагане на правото на Европейския съюз. То изисква лицата с местоживееене в една държава от Европейския съюз да не бъдат съдени в другите държави. За да гарантира тази цел в рамките на заповедното производство, националният законодател е забранил издаване на заповеди срещу лица с обичайно местопребиваване извън България[OMISSIS].

89. Същевременно съдебната практика е стеснила това задължение, като изисква съдът да установи едно отрицателно обстоятелство — че гражданинът няма обичайно местопребиваване в България, при това в производство, което има поначало едностранен характер и в него не се събират доказателства. При това ВКС е забранил на съдилищата да се позовават на непреки и непълни доказателства, като сведения, че длъжникът живее в чужбина, дадени от съседни или роднини.
90. Следва да се подчертае, че съгласно българското право заповедното производство има факултативен характер. То представлява облекчен ред за събиране на вземания, които не се оспорват от длъжника. Поради това и са предвидени различни мерки за защита на длъжника — вкл. невъзможност да се издаде заповед, ако длъжникът не бъде открит лично или не бъде намерено лице от домашните му, което да му предаде съобщението. Тази защита е гарантирана от правилото, че когато длъжникът се призовава чрез залепване на уведомление на вратата му, заповедта за изпълнение не влиза в сила, а съдът дава указания да се предяви иск[OMISSIS]. Същата защита обаче не се прилага при лица с обичайно местопребиваване в чужбина, за които се издава заповед. Същевременно се налага продължително издирване на длъжник и лепене на съобщения на адрес, на който същият не се намира.
91. Поради затормозяването на процеса и наличието на алтернативен ред за осъществяване на правата на длъжника — чрез подаване на иск, следва да се приеме, че при съмнение, че длъжникът в заповедното производство няма обичайно местопребиваване в България, издадената заповед за изпълнение следва да се обезсили от съда, който я е издал по аналогия с чл. 415, ал. 5 ГПК — нещо което ВКС допуска при липса на регистриран адрес на длъжника.
92. С оглед изложеното настоящият съд следва да отправи въпроси за тълкуването на правото на Съюза до Съда на Европейския съюз, цитирани по-долу. Така мотивиран, Софийският районен съд[OMISSIS],

ОПРЕДЕЛИ:

93. СПИРА производството [OMISSIS] до получаване на отговор на зададените по-долу преюдициални въпроси. **[ориг. 20]**
94. ОТПРАВЯ на основание член 267, първа алинея ДФЕС ЗАПИТВАНЕ ДО СЪДА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ по следните преюдициални въпроси:
95. 1. Следва ли член 20, параграф 2, буква а) от Договора за функционирането на Европейския съюз във връзка с член 47, параграф 2 от Хартата на основните права, принципите за забрана за дискриминация и за равностойност на процесуалните мерки в националния съдебен процес, както и член 1, [параграф 1,] буква а) от Регламент (ЕО) № 1206/2001 относно сътрудничеството между съдилища на държавите членки при събирането на доказателства по граждански или търговски дела да се тълкува в смисъл, че когато националното право на сезирания съд предвижда същият да извършва
- 20

служебна справка за адрес на ответника в собствената си държава и се установи, че този ответник се намира в друга държава от Европейския съюз, сезираният национален съд е задължен да извърши справка за адреса на ответника и при компетентните органи в държавата, където той пребивава?

96. 2. Следва ли член 5, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела във връзка с принципа за осигуряване на процесуални средства от националния съд за ефективна защита на правата, произтичащи от правото на Европейския съюз, да се тълкува в смисъл, че при определяне на обичайното местопребиваване на длъжник като предпоставка по националното право за провеждане на едностранно формално производство без събиране на доказателства, каквото е това за издаване на заповед за изпълнение, националният съд е длъжен да тълкува всяко обосновано съмнение за това, че длъжникът има обичайно местопребиваване в друга държава от Европейския съюз, като липса на правна предпоставка за издаване на такава заповед, съответно — като основание за невлизане на заповедта в сила?
97. 3. Следва ли член 5, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела във връзка с принципа за осигуряване на процесуални средства от националния съд за ефективна защита на правата, произтичащи от правото на Европейския съюз, да се тълкува в смисъл, че задължава национален съд, който след издаване на заповед за изпълнение срещу определен длъжник е установил, че този длъжник вероятно няма обичайно местопребиваване в държавата на съда, и при условие, че това представлява пречка за издаване на заповед за изпълнение срещу такъв длъжник по националното право, да обезсили издадената заповед за изпълнение служебно въпреки липсата на изрична законодателна разпоредба в този смисъл?
98. 4. Ако отговорът на въпрос 3 е отрицателен, то следва ли посочените в същия въпрос разпоредби да се тълкуват в смисъл, че задължават националния съд да **[ориг. 21]** обезсили издадената заповед за изпълнение, ако е извършил проверка и е установил със сигурност, че длъжникът няма обичайно местопребиваване в държавата на сезирания съд?
99. - 101. [OMISSIS]